

Introductie

Vier vrouwen kruisen het pad van commissaris Ben van Arkel. HENRIËTTE, de rijke erfgename van jonkheer Van Walsum wordt onverwacht geconfronteerd met een misstap uit haar verleden. Het dwingt haar een deel van het landgoed Morren af te staan voor een nieuw Krishnamurti-centrum, hartewens van haar overleden echtgenoot. Het is zeer tegen de zin van haar dochter GONDA, die andere plannen met het landgoed heeft en probeert het nieuwe centrum te verhinderen. Ze tart het lot van haar familie waarin volgens haar moeder alle vrouwen 'mooi, rijk en ongelukkig zijn'. Ze laat haar echtgenoot achter en vertrekt met de liefde van haar leven naar Zuid-Afrika. Haar moeder blijft vertwijfeld achter en zoekt hulp bij Van Arkel met wie ze sinds de dood van haar zoon bevriend is. Van Arkel en zijn medewerkers Jan Huisman en Aly Postma onderzoeken de raadselachtige dood van de welgestelde industrieel Wim Haasbroek wiens weduwe ANN aanspraak maakt op de miljoenenenerfenis. Hij krijgt hulp van LYNN, zijn ex-vriendin die in Engeland de ster was in een populaire tv-serie. Ze keert terug naar IJsselmonde om een gruwelijke gebeurtenis uit haar verleden te verwerken en na te gaan of Ben van Arkel nog steeds van haar houdt.

Proloog

Op woensdag 11 november 2009 stonden een man en een vrouw op perron 1 van station Zwolle te wachten op de intercity naar Rotterdam. Het was half zes in de ochtend. Buiten was het nog donker. Op het perron brandden de neonlampen die de reizigers - ondanks het vroege uur toch al een kleine menigte - in een fluoriserend licht zetten. De man leunde met een hand op de schouder van de vrouw. In de andere hand droeg hij een laptopkoffertje. Zij was midden veertig, een aantrekkelijke brunette in een duur uitziende kasjmier jas. De man was minstens vijftien jaar ouder, maar ook hij zag er goed uit: een goed geconserveerde zestiger in een Burberry coat. Het zou een zakenman kunnen zijn die de trein nam om rustig te werken.

De trein kwam stipt op tijd, tien over half zes. Het paar liep naar de eersteklascoupé, de vrouw kittig op haar hoge hakjes, de man met lange, enigszins slepende passen als iemand die een hartaanval had overleefd en nu weer voorzichtig in het land der levenden rondliep. Bij de coupé draaiden ze tegelijk hun hoofden naar elkaar toe en glimlachten. Ze gaf hem een snelle kus op zijn mondhoek en zei: 'Dag schat, tot vanavond.'

'Tot vanavond.' Hij hield haar even vast, aarzelend of hij haar nog een zoen zou geven, maar toen hij haar gezicht zag liet hij dat voornemen varen en stapte in de trein. Het ging een beetje moeizaam. Vlak achter hem

stapte een goed geklede, ongeveer vijfendertigjarige Indo in. Hij had even oogcontact met de vrouw, wat haar echtgenoot ontging. De vrouw knikte, nauwelijks merkbaar. De jonge man beantwoordde het knikje met hetzelfde gebaar. Hij liep achter de man de coupé in en ging tegenover hem zitten in een afgesloten compartiment van zes zitplaatsen die ze met zijn tweeën konden verdelen. De ander lette nauwelijks op hem. Hij stond bij het raam en glimlachte tegen zijn vrouw. Ze zwaaide: een licht, luchtig gebaar dat niettemin de intimiteit tussen de twee benadrukte.

De trein begon te rijden. De man leunde tegen het raam en keek naar zijn vrouw die snel kleiner werd. Hij bleef kijken tot ze uit het zicht verdween. Hij ging zitten en trok een grimas tegen zijn overbuurman. 't Is je wat, leek dat grijnsje te zeggen. De jonge man lachte terug. Ze zochten een plek voor hun voeten die voldoende ruimte zou laten om elkaar niet te raken. De jonge man haalde een krant uit zijn tas, vouwde hem open en bood met een vriendelijk gebaar het binnenstuk aan de man tegenover hem aan die het verrast accepteerde. 'Dank u zeer.'

Ze lazen op de manier van geroutineerde krantenlezers. Hun ogen gleden langs koppen en foto's. De oudere man las de voorpagina, de jonge man de sportkatern. Na een kwartier ruilden ze. Toen ze de krant uit hadden zei de oudere man: 'Wat vindt u van de recessie?'

'Uitzitten en opnieuw beginnen,' zei de ander. 'Hebt u de column van Kras gelezen?'

'Ja. Aardig.' De oudere man grinnikte. 'Parende kikkers in november. Hoe kom je erop?'

'Hij zal het wel gehoord hebben. Of gezien.'

'Wie weet. Gaat u ook naar Rotterdam?'

'Amsterdam. Ik stap in Amersfoort over.'

'Het beroemde koffiestation.' De oudere man keek verlangend naar buiten. 'Ik zou een moord doen voor een kop koffie.' De jonge man haalde een thermoskan en twee bekers uit zijn tas die naast hem op de bank stond en vroeg: 'Kan ik u dienen?'

'Nee maar.. Dat ik u net tegen moest komen. Hebt u dan zelf wel?'

'Er zitten minstens zes koppen in. Suiker en melk?'

'Alstublieft.'

De jonge man goochelde met bekers en thermoskan. Hij deed het handig, zonder een druppel te morsen en gaf de ander een volle beker waar de damp vanaf sloeg.

'Dank u. Dat ziet er heerlijk uit.'

De koffie was heet. Ze dronken met kleine teugjes. De oudere man knikte goedkeurend bij elke teug. De jonge man glimlachte. 'Nog één?'

'Nou, als ik u niet ontrief, heel graag.' De oudere man hield zijn beker bij. De jonge man haalde een zakje suiker uit zijn tas. 'Nieuw van de firma waar ik nu voor werk. Minder calorieën, meer zoetstof. Speciaal ontwikkeld voor reizigers.'

'Zit u in de suiker?'

‘Ik ben consultant. Nu leid ik een reorganisatie bij Brokamp & Co, levensmiddelen. Inderdaad: suiker is de *core business*.’ De jonge man stak zijn hand uit. ‘Jos van Engelen.’

‘Wim Haasbroek. Vice-president bij Hastings. Dochter van Unilever. Consultant, zei u?’

Van Engelen knikte.

‘Wat doet u precies?’ vroeg Haasbroek.

‘Management, reorganisaties, personeelsbeheer. Alles wat met de werkende mens in het bedrijfsleven te maken heeft. Ik heb wel eens voor de overheid gewerkt, maar dat is toch anders. Aan de ene kant meer relaxed, aan de andere kant vrijblijvend.’

Haasbroek trok een vies gezicht. ‘Bezigheidstherapie.’

‘Dat wil ik niet zeggen, maar het lijkt er soms wel op. Laat ik zeggen dat de prikkels die we in het bedrijfsleven gebruiken in de ambtenarenwereld niet altijd werken.’

Haasbroek keek hem aan. ‘Wij zoeken iemand die het bedrijfsbureau kan reorganiseren.’

‘Klinkt interessant.’

‘Het is interessant. Klus van een halfjaar, misschien langer.’

‘Maar u weet nog niets van mij..’

Haasbroek glimlachte. ‘Een vent die mij ‘s morgens om zes uur een kop koffie aanbiedt heeft een streepje voor. Mag ik uw kaartje?’

‘Natuurlijk.’

Ze wisselden visitekaartjes uit. ‘Bel me morgen,’ zei Haasbroek. ‘Niet te vroeg, zo rond tien uur.’ Hij grijnsde. ‘Koffietijd.’

Van Engelen hief de termoskan op. ‘Zullen we hem leegmaken?’

‘Maar dan hebt u zelf niets meer.’

‘Ik laat hem in Amersfoort bijvullen. Wat u zegt: de beste koffie op het spoor. Niet zo goed als deze, durf ik in alle bescheidenheid te zeggen, maar heel drinkbaar.’

‘Ja, die van u is voortreffelijk. Wat is dit?’

‘Een keus van mijn vader. Hij zat in de koffie.’

‘En woonde hij op de Lauriergracht?’ zei Haasbroek met een twinkeling in zijn ogen.

Van Engelen grinnikte. ‘Nee, en hij was ook geen makelaar in koffie, maar brander. Hij had een neus voor de juiste soorten. Het is zoiets als wijnproeven. Douwe Egberts betaalde een fortuin voor die neus. Dit is geen melange, maar één soort van een kleine plantage in Kenia. Mijn vader vond het de beste koffie voor de vroege ochtend.’

‘Interessant.’

‘Als we tot zaken komen neem ik een paar pakken voor u mee. Vanwege de kennismaking.’

De conducteur controleerde hun kaartjes. Het leek of hij verlegen zat om een praatje, maar hij bedacht zich en verdween na een korte groet. Haasbroek dronk zijn beker leeg, keek keurend naar de bodem waarop nog

een beetje suiker lag en zei: 'Vreemd. Net of het de tweede keer iets anders smaakte. Komt waarschijnlijk door uw verhaal. Ga je opeens die koffie anders proeven..' Hij geeuwde. 'Neem me niet kwalijk. Het was vroeg vanmorgen. Als u het niet erg vindt doe ik nog even mijn ogen dicht.'

'Be my guest.'

'Dat was ik al,' mompelde Haasbroek. Hij leunde achterover en sloot zijn ogen. Een paar minuten later was hij vast in slaap.

De conducteur trok de deur open en zei: 'Ik vergat net te zeggen dat u in Amersfoort moet overstappen.'

'Weet ik. Dank u wel. Zachtjes met de deur, alstublieft.'

De conducteur verdween. Na een paar minuten keek Van Engelen in de gang. De gang was leeg. Hij sloot de deur, haalde een paar vliesdunne rubber handschoenen uit zijn koffertje en trok ze met een routinegebaar aan. Hij tastte in de binnenzak van Haasbroek en haalde er een mobiele telefoon en zijn eigen visitekaartje uit. Hij vulde een injectiespuit met een kleurloze vloeistof uit een smal flesje, ging naast Haasbroek zitten en schoof diens linkermouw omhoog. In de buiging van de arm zat een pleister. Van Engelen maakte hem aan één kant voorzichtig los, duwde de naald in de ader, precies op de plek waar het wondje van de vorige injectie zat en drukte de spuit leeg. Haasbroek schrok wakker. Hij keek zijn moordenaar een paar seconden in volslagen paniek aan, maar was niet meer bij machte hem weg te duwen. Van Engelen trok de naald uit de wond, veegde de druppel bloed weg met een tissue, plakte de pleister weer vast en schoof de mouw op zijn plaats. Haasbroek probeerde hem wanhopig weg te duwen en te schreeuwen, maar er kwam slechts schuim uit zijn mond. De pijn moest ondraaglijk zijn. Van Engelen keek onafgebroken naar de stervende man. Op het moment waarop diens ademhaling stakte en de uitdrukking van pijn en panische angst verstarde tot de lege blik van de dood toetste hij de één van het mobieltje in.

'Ja?' zei de vrouw.

'Het is gebeurd.'

'Hoe weet ik of hij dood is?'

'Omdat ik ernaast zit,' zei Van Engelen kalm. 'Volgende week bel ik voor de afwerking.'

'Tot volgende week,' zei ze zachtjes. 'Bedankt.. Ging het.. snel?'

'Heel snel.' Hij verbrak de verbinding en stopte de telefoon terug in Haasbroeks binnenzak. Hij drukte diens ogen dicht en veegde het schuim van zijn mond. Vanuit de gang gezien leek het lijk op een slapende man, weliswaar met een uitdrukking van pijn op zijn gelaat, maar dat kon ook van een boze droom zijn. De moordenaar veegde zijn vingerafdrucken van de vensterbank en de deurkruk, controleerde zorgvuldig of er geen haren aan de leuning zaten en verliet de coupé. In het toilet trok hij de handschoenen uit. Hij liep door naar de volgende eersteklas coupé en koos een plekje bij de deur. De conducteur liep langs en gaf een glimlachje van herkenning. Van Engelen lachte terug. In Amersfoort stapte hij als eerste uit. Het was

vijf voor half zeven. Hij wrong zich door de wachtende reizigers en liep snel naar de uitgang.

1

De herfst is vroeg begonnen. Elk jaar denk ik dat het mijn laatste zal zijn en elk jaar volgt er een winter die nauwelijks van de herfst verschilt, al is het hartje winter op Morren maar een trieste bedoening. De laatste bladeren zijn gevallen. De bomen staan er kaal en zielloos bij en het is net alsof alle leven in het bos stil ligt. Soms hoor je in de verte een specht, maar meestal als ik hier voor mijn raam zit heerst binnen en buiten een doodse stilte. Ik ben gewoon blij als het waait in die drie donkere maanden, dan komt er een beetje leven in de brouwerij.

Vanmorgen, op de dag waarop mijn zoon Robert zestig zou zijn geworden, 12 november 2009, kwam een cadeautje: midden op het grasveld stonden drie reeën. De grootste keek voortdurend om zich heen, terwijl de beide anderen met snelle, nerveuze bewegingen van hun kopjes graasden. Het bijna honderd jaar oude grasveld bestaat zo langzamerhand meer uit mos dan uit gras, maar het is kennelijk nog aantrekkelijk genoeg voor die drie ranke schoonheden om er te foerageren. Noortje kwam zonder kloppen mijn kamer binnen – wat ze zelden doet - en zei: ‘Ah, u hebt ze al gezien.’

Ze kwam naast me staan en legde haar hand op mijn schouder. Zo keken we een poosje zwijgend naar de dieren die nu alle drie graasden. ‘Mooi zijn ze,’ zei Noortje zachtjes, alsof de reeën haar door het dubbele glas konden horen. ‘Mooier dan wij, Noortje,’ zei ik. ‘Wist jij dat wij nog reeën hadden?’

‘Ja mevrouw. U weet toch wel dat meneer Pieter er vorig jaar één geschoten heeft?’

‘Ach ja, hoe kan ik zo dom zijn.. Jij hebt er nog zo’n heerlijke schotel van gemaakt.’ Ik gaf een klopje op haar hand. ‘Wat doen wij om die dieren door de winter te helpen?’

‘Ze worden bijgevoerd, geloof ik.’

‘Dat weet je niet zeker?’

‘Nee mevrouw, maar dat kan ik natuurlijk zo voor u navragen.’

‘Laat maar. Ze voeren zichzelf wel bij. Die winters van tegenwoordig stellen niet veel meer voor. Kijk!’ De grootste ree hief met een ruk haar kop op. Haar oren bewogen onafhankelijk van elkaar. ‘Wat zou ze toch zien? Zou het een geit met twee kalveren zijn?’

Ze glimlachte. ‘Dat weet u beter dan ik. U hebt biologie gestudeerd.’

‘Dat is wel heel lang geleden. Jij was nog een kind en ik.. ach, ik was ook een schaap.’

Opeens keken de dieren alle drie naar de overkant van de vijver. Toen veerden ze op en renden met snelle sprongen naar de bosrand. Heel even

zagen we hun witte kontjes wippen, toen waren ze verdwenen. Aan de overkant verscheen de oorzaak van hun vlucht: mijn dochter Gonda op een groot, zwart paard dat met een hoef over de grond schraapte toen ze hem inhield en als een indiaan met een hand boven haar ogen naar de plek staarde waar de reeën zojuist verdwenen waren. Noortjes hand op mijn schouder verstrakte. Ze liet me snel los en deed een stapje achteruit. Wonderlijk wat die dochter van mij voor uitwerking heeft op andere mensen, zelfs op afstand en zelfs op Noortje die een belangrijk deel van haar opvoeding voor haar rekening heeft genomen en nu, ruim veertig jaar later nog steeds niet weet hoe ze op een normale, ontspannen manier met haar vroegere pupil moet omgaan. Ik ook niet trouwens. En zo blijven onze schaarse ontmoetingen beperkt tot nietszeggende bezoeken in een rare, gespannen sfeer. Ik kijk er desondanks naar uit. Elke dag hoop ik dat haar klopp op mijn deur zal klinken, een halfuur nadat ze haar ochtendrit heeft voltooid, maar het gebeurt zelden en als het gebeurt, weten we niet waarover we moeten praten. Althans, ik weet het niet en na Roberts dood die haar nog meer aangreep dan het mij heeft gedaan is ons laatste onderwerp van gezamenlijke interesse verdwenen. Moeders en dochters.. Gaat het altijd zo moeizaam? Volgens de handboeken wel, maar wij zijn toch geen doorsneefamilie? Wij zijn oude adel en zonder me daar op voor te staan: bij ons gaan de rituelen in de familie anders dan elders.

‘Wat denk je, zou Gonda nog komen?’ vroeg ik.

‘Dat denk ik wel,’ zei Noortje. ‘Zal ik koffie maken?’

‘Doe dat. Zet er maar een borrel naast.’

‘Moeder.’

‘Gonda, lieverd!’

Mijn dochter bukte zich, kuste de lucht en drukte even haar wang tegen de mijne. Ze verspreidde een indringende paardenlucht. Ze schonk zichzelf een borrel in en ging tegenover me in de vensterbank zitten, haar favoriete plek.

‘Proost. Op Robert.’

‘Proost, kind.’

‘Doe jij niet mee?’

‘Ach ja, waarom niet.’ Ik wachtte tot ze een glas voor me ingeschonken had en weer op haar plekje zat. ‘Heb je de reeën gezien?’

‘Natuurlijk. Jij toch ook?’

Ik nam een slokje. De jenever brandde in mijn keel, maar ik nam nog een slok en zoog tegelijk wat lucht mee om het branderige gevoel wat te dempen. Het hielp niet veel. Ik zette het glas neer en zei: ‘Ik geloof dat ik hier te oud voor word.’

Ze keek me met het spottende glimlachje aan waarmee ze me als puber al hels kon maken. ‘Ja, je wordt oud, ma. Wil je dan een glaasje water?’

‘Graag.’

Ook dat schonk ze voor me in. Ze pakte mijn halfvolle jeneverglas, goot het in één teug naar binnen en nam de karaf mee naar de vensterbank.

‘Kijk, daar zijn ze weer,’ zei ik.

Gonda draaide zich om. ‘Verdomd. Kom op meiden, wegwezen!’ Ze tikte vinnig op het raam. De reeën keken op, bleven een paar seconden stokstijf staan en renden terug naar de bosrand.

‘Waarom doe je dat nou?’ zei ik.

‘Omdat ik er de pest in heb,’ zei ze zonder zich om te draaien. Ze schonk zich nog eens in, zette de karaf met een klap die hem bijna doormidden liet breken op de tafel terug en bleef met het glas in haar hand voor me staan met de broedende blik die ik zo goed van haar ken.

‘Waarom heb jij er de pest in?’ vroeg ik.

Ze bleef me strak aankijken, maar gaf geen antwoord.

‘Gonda?’

‘Weet je wat ik me wel eens afvraag? Hoelang jij hier nog blijft zitten.’

‘Tot mijn dood.’

‘En wanneer ben je van plan dood te gaan?’

‘Vind je dat een relevante vraag van een dochter aan haar moeder?’

‘Heel relevant, moeder. Mijn plannen en die van een hele hoop anderen hangen voor een belangrijk deel af van de vraag hoelang jij hier nog blijft. En als dat duurt tot je sterft dan is de logische vervolgvraag wanneer we dat mogen verwachten.’

‘Mag ik hieruit afleiden dat het wat jou betreft niet snel genoeg kan gaan?’

Ze haalde haar schouders op. ‘Voor mijn part word je honderd.’

‘Gonda, ik vind dit geen leuk gesprek. En ik begrijp het ook niet helemaal. Sterker nog, ik begrijp er helemaal niets van.’

‘Dan zal ik het je uitleggen. Weet je zeker dat je die borrel niet wilt?’

‘Vooruit.’

‘Grote meid.’ Ze zette een glas water naast mijn borrelglas. ‘Je moet afwisselen. Dat deed Robert ook. Hij kon er eigenlijk niet tegen, de schat. Maar jij.. ik heb altijd gedacht dat jij een loden pijp had, dat ik het van jou had geërfd.’

‘*Dass war einmal,*’ mompelde ik.

‘Je wordt echt oud. Je wordt toch niet dement, hoop ik?’

‘Het lopen gaat een beetje moeilijk, maar ik ben nog geheel bij zinnen, dank je.’

‘Goed zo. Denk je nog wel eens aan hem?’

‘Elke dag. En jij?’

‘Ik ook.’

Ik keek een poosje zwijgend naar mijn dochter. Vierenveertig en het figuur van een twintigjarige al zag ze er in die paardrijklereen een tikje verformfaaid uit. Haar lange, zachte, asblonde haar zat in een slordige staart en ze droeg geen make-up waardoor haar intens blanke huid nog witter leek dan gewoonlijk, maar ze was desondanks mijn mooie dochter. Mooi, rijk en ongelukkig, het lot van alle vrouwen in onze familie. Robert was dol

op haar en Gonda, met haar beperkte vermogen tot liefhebben was dol op hem. Ik denk wel eens dat ze al hun liefde op elkaar verbruikt hebben en nu de één dood is lijkt de liefde van die ander mee te zijn gestorven. Nee, ik mag niet zo somber zijn. Na de dood van mijn zoon is zij mijn enige erfgename, logisch dat ze belang stelt in mijn dood.

‘Goed lieverd, vertel me nu eens waarom ik snel dood moet gaan. Waarom sta ik jouw plannen en die van die anderen in de weg? Wie zijn dat trouwens, of mag ik dat niet weten?’

‘Ik zei toch, voor mijn part word je honderd. Die anderen..’ Ze aarzelde.

‘Zeg het maar.’

‘Die anderen zijn deze week voor de vijfde keer in een paar maanden bij Pieter en mij op bezoek geweest. Ze weten nu dat ze op hetzelfde uit zijn en bieden tegen elkaar op.’

‘Wie?’

‘De ene partij is de vereniging voor natuurmonumenten. Zij zijn vooral geïnteresseerd in het bos. De andere is Pieters grootste investeerder die een bod wil uitbrengen op Morren.’

‘Mag ik weten waarom ik dat nu pas hoor? Voor zover ik weet ben ik nog steeds de enige eigenaar van dit landgoed.’

‘Pieter beheert het fonds, nietwaar?’

‘Klopt, en ik beslis wat ermee gebeurt.’

Ze hief haar glas op en keek me vragend aan. ‘Nog één?’

‘Nee, dank je. Ik wil antwoord op mijn vraag.’

‘Wat vroeg je ook alweer?’

‘Waarom ik nu pas hoor dat jij Morren wilt verkwanzelen.’

Ze zuchtte. Het theatrale geluid waarmee ze generaties kindermisjes tot wanhoop heeft gedreven. Sommige slechte gewoonten uit je kinderjaren blijven een leven lang bij je. Bij Gonda heb ik wel eens het idee dat ze uit dat schier onuitputtelijke arsenaal slechte kindergewoonten naar believen boven haalt wat haar van pas komt. Zuchtjes, gesteun, dat ongelofelijk irritante lachje en een stem die als een mes door je ziel snijdt. Waarom heeft ze nooit kinderen gekregen? Ik heb het haar één keer gevraagd, jaren geleden en haar antwoord was zo grof dat ik het nooit meer aangesneden heb.

‘Er is nog niets beslist, Moeder. Inderdaad, jij bent de baas. Als jij niet wilt gaat het niet door.’

‘Waarom wil je het zelf eigenlijk? Ik dacht dat jij hier wilde gaan wonen. Later..’

‘Na jouw dood.. Inderdaad, dat waren we van plan. Maar plannen kunnen veranderen.’ Ze keek even keurend naar haar lege glas, maakte een beweging of ze zich nog eens in wilde schenken en zette het met een stevige tik op tafel. ‘We gaan naar Zuid-Afrika.’

‘Zuid-Afrika! Voor altijd?’

‘Ja.’

‘Maar kind, dat is een gevaarlijk land geworden. Jij met je blanke huid, jij wordt daar gemolesteerd! Weet je wel wat je doet?’

‘Nee.’

Ik was verbijsterd. ‘Hoe kún je! Mij hier achterlaten. Morren verkopen! Naar een levensgevaarlijk land emigreren! Kind, je bent gek! Waarom doe je dat? Je hebt hier alles!’

‘Wat noem jij alles?’ vroeg ze vreemd kalm.

‘Je huis, je man, je vrienden, je paarden.. Morren.. Mij.’

‘In Zuid-Afrika krijg ik dat ook allemaal, behalve Morren en jou natuurlijk. Of wil je mee? Kan hoor, maar ik zou het je niet aanraden. Jij zou het afleggen in die hitte.’

‘Jij ook.’

‘Misschien. Als het niet bevalt, gaan we terug.’

‘Dan ben je Morren kwijt.’

‘Ik heb het nooit gehad, Moeder. Dit landgoed is altijd van jou en Robert geweest. Ik rijd hier paard, maar dan heb je mijn binding met Morren wel gehad.’

‘Waarom heb je me dat nooit verteld? Ik bedoel, we hadden er toch over kunnen praten! Als jij meer invloed had gewild zou ik je die maar al te graag gegeven hebben. Je bent hier geboren en opgegroeid. Voel je dan helemaal geen band met je geboortegrond?’

‘Nauwelijks.’

‘Wat verwacht je eigenlijk in Zuid-Afrika te vinden?’

‘Liefde.’

Mijn mond zakte open. Ik zal er niet erg slim uitgezien hebben. Ze keek me aan met een glimlachje dat ik zelden bij haar gezien heb. Het lachje van een verliefde vrouw. ‘Ben je verliefd?’ zei ik zachtjes.

Ze knikte. ‘Voor het eerst in mijn leven.’

‘En hij woont in Zuid-Afrika?’

‘Deels daar, deels hier.’

‘En Pieter?’

‘Pieter blijft hier.’

‘Gaan jullie scheiden?’

‘Ja.’

‘Hoe is hij eronder?’ vroeg ik voorzichtig.

Ze haalde haar schouders op. ‘Vraag het hem zelf. Ik weet het niet. Soms denk ik dat het volkomen langs hem heen glijdt.’

‘Maar Gonda, je hield toch van die man?’

‘Van welke man?’

‘Van Pieter, natuurlijk!’

‘Welnee. Pieter is een uitstekende bankier. Een prima opvolger van papa, veel slimmer in geldzaken dan Robert ooit was, kortom de juiste man om in de familie te hebben als je je geld op een nette manier vast wilt houden. Maar geen man om van te houden.’

‘Hij houdt wel van jou.’

Voor het eerst leek ze een tikje van haar stuk gebracht. 'Vind je mij een vrouw om van te houden?'

'Ja.'

'Hoe weet je dat nou!'

'Gewoon, omdat ik van je hou.'

'Ja, ik ben je dochter! Ik hou ook van jou, maar ik zou er toch niet aan moeten denken om met jou het bed te delen.'

'Pieter is zo'n aardige vent,' zei ik. 'Zou je het nou echt wel doen? Verliefdheid gaat over, hoor. Het duurt een halfjaar, een jaar misschien en dan ga je de vervelende kanten van iemand zien. En voor je het weet wil je weer hollend terug naar je echtgenoot.'

'Het klinkt of je ervaring hebt.'

Ik gaf geen antwoord.

'Moeder!'

'Ja, ik heb ervaring,' zei ik. 'En dus kun je beter naar je oude moeder luisteren. Straks moet ik dat oude lijf naar het andere eind van de wereld torsen om mijn dochter te troosten.'

'Dat is niet onmogelijk,' zei ze met die ongewoon kalme stem.

'Kun je me iets vertellen over de man die jou het hoofd op hol heeft gebracht?'

'Je kent hem wel: Paul van Deventer.'

'Paul van Deventer! Mijn God, Gonda, dat is bloedschande! Hij is je achterneef! Die man is net zo oud als Robert! Wat ben je in godsnaam van plan!'

'Ik ben van plan met die man naar Zuid-Afrika te gaan en daar met hem zijn laatste jaar, of jaren dat weten we nog niet helemaal zeker, door te brengen.'

'Is hij ziek?'

'Kanker. Ze hebben het aardig onder controle en hij krijgt natuurlijk de beste behandeling die er is, maar alleen in het klimaat van Zuid-Afrika voelt hij zich echt goed.'

'Jij en Paul van Deventer,' mompelde ik. 'Hoe is het in vredesnaam mogelijk?'

'Dat zei Pieter ook.'

'Het is zijn grootste klant, toch? Zijn vader was de eerste klant van je vader en hij is altijd de grootste belegger gebleven.. Allemachtig, die jongen heeft hier nog met je broer gespeeld.' Ik stond op, een onderneming die ik op eigen kracht kan volbrengen, en schuifelde naar mijn dochter toe. Ik keek van dichtbij in haar mooie, blauwe ogen die kalm terugkeken en zei: 'Wil je wel geloven dat ik vanmorgen liever was gestorven dan dit verhaal te horen?'

'Wil je niet dat je dochter gelukkig wordt?'

'Natuurlijk wel, maar..'

‘Niks maar, ma!’ zei ze fel. ‘Jij bent ook verliefd geweest, maar je was te laf om er aan toe te geven. En kijk nou eens! Heb je nooit spijt gekregen dat je er niet aan toegegeven hebt?’

‘Heel vaak.’

‘Nou dan.’

‘Maar even vaak ben ik blij dat ik er niet aan toegegeven heb. Na een paar jaar was het over, radicaal, alsof die man uit mijn ziel was weggesneden. Ik geloof dat je vader er nooit iets van gemerkt heeft en jij en Robert al helemaal niet.’

‘Klopt.’

‘Mag ik vragen wat die meneer Van Deventer te maken heeft met de verkoop van Morren?’

‘Hij is de koper.’

‘Van Deventer? En jullie willen naar Zuid-Afrika! Nu begrijp ik er niets meer van.’

‘Paul heeft een landgoed bij Pretoria. Het huis heeft hij nog, maar het land is verkocht. De opbrengst wil hij investeren in Morren. Zijn zoons willen hier kantoor gaan houden.’

‘Wat is die zaak ook alweer?’

‘Een handelshuis. Paul is begonnen met spijsvetten, maar zijn jongens zitten nu in de ICT-business. Schijnt heel goed te lopen.’

‘En jouw Pieter? Wat gaat hij doen?’

‘Wat hij altijd deed: de Grondbank leiden.’

‘Met ons kapitaal?’

‘En met dat van mijn Paul, ja. En van zo’n drieduizend andere beleggers. Pietertje redt zich wel, moeder, daar hoef je je geen zorgen over te maken. Als de nood hoog is gaat hij naar de hoeren en..’

‘Gonda!’

‘Wat is daar mis mee? Mannen hebben nou eenmaal behoeften. Wees blij dat er vrouwen zijn die daaraan tegemoet willen komen.’

‘Hoe zou je het vinden als je nieuwe amant naar die vrouwen zou gaan?’

‘Dan zou ik hem vermoorden.’

‘Je houdt dus van hem.’

‘Ja. Nooit gedacht dat het nog eens zou gebeuren, maar verdomd, ik hou van die man.’

‘Waarom? Hij is zestien jaar ouder dan jij en als ik je goed begrepen heb, op sterven na dood. Een wrak, zoals je mij vaak noemt.’

Ze glimlachte. ‘Een wrak kan onweerstaanbaar zijn. Weet je, hij vindt mij onweerstaanbaar. Hij geeft me het gevoel dat ik de meest begerenswaardige vrouw ter wereld ben.’

‘Dat doen die ellendelingen altijd.’

Ze lachte. ‘Vertel me eens over jouw verliefdheid.’

Ik keek haar een poosje zwijgend aan. Ze keek terug met een kalme, onaangedane blik. Ze was de situatie volkomen meester. Had ik dat ook, indertijd? Ja, ik herinner me dat gevoel nog wel, een gevoel van

onaantastbaarheid, alsof de liefde van die ander je onkwetsbaar maakt. Waarom heb ik toen niet doorgezet? Ik was gek op die man, net zoals Gonda nu kennelijk valt voor Paul van Deventer. Vreemd. Ik vond hem dertig jaar geleden beleefd, afstandelijk, koel, geen spoortje warmte. Slim, dat wel. Erg slim. Hij stak Robert in zijn zak, maar hij was zo slim dat hij dat niet liet merken. De man voor wie ik viel was een echt mannetjesdier. Ik moet altijd aan hem denken als ik Ben van Arkel zie. Ook zo'n mannetjesputter. Voor Ben zou ik ook gevallen zijn. Met hem had ik de stap wel gewaagd, denk ik. Ben is niet alleen een kerel, hij is de betrouwbaarheid zelve, een man die een vrouw een ongelofelijk gevoel van veiligheid geeft. Helaas is hij veertig jaar te laat geboren.

'Jij was er nog niet,' zei ik. 'Robert zat op kostschool in Engeland. Je vader had het druk met zijn bank. En ik werd verliefd op een man die alles belichaamde dat ik niet kende. Reddeloos, ik kon aan niets anders meer denken dan aan die man en aan onze volgende ontmoeting.'

'Maar het werd niets, begrijp ik.'

'Nee. Ik had een kind. Verplichtingen.. Een scheiding had je vader in een onmogelijke positie gebracht.'

'Heb je geen spijt?'

'Soms.'

'Goed, dat wil ik dus voorkomen.' Ze veerde overeind, keek nog eens naar de karaf waar nog een bodempje jenever inzat. 'A propos, hoe heette die man van jou?'

'Hugo de Groot.'

Ze keek me verbaasd aan. 'Je meent het! Dé Hugo de Groot? De geneticus?'

'Die, ja.'

'God, ma en jij hebt met die man gevreeën. Ik dacht altijd dat het een ontzettend stijve hark was. Hoe was-ie in bed?'

'Goed.'

'Paul ook,' zei ze dromerig. 'Verdomd goed. Ik zal je de details besparen, maar Paul is echt goed. Ondanks zijn ziekte. Gek hè, daar denk ik alleen maar aan als ik niet bij hem ben.' Ze zette de karaf aan haar mond en dronk hem in één teug leeg.

'Gonda!'

'Gedraag je, kind,' zei ze met een meesterlijke imitatie van mijn stem. 'Moedertjelief, ik ga ervandoor. Denk nog eens na over die verkoop. Je hoeft echt niet dood, alsjeblijft niet, maar als je hier weg wilt gaan zou je mij een reusachtig plezier doen.' Ze kuste me op beide wangen. Bij de deur draaide ze zich even om. Ze zwaaide en verdween.